

ל.מ.

473

פרוטוקול מס' 25/א

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ה', י"ח באדר תשס"ז-56. 1.3 בשעה 08.30.

השתתפו: ס. אונא - היו"ר

- ב. אזניה
- א. אלטמן
- ס. בנין
- י. הררי
- י. ישעיהו
- י. כמיס
- ב. לוקר
- ח. רובין
- י. שופמן
- ז. ודהפטיג

נעדרו:

- ע. אסף
- ע. איכילוב
- י. בדר
- ש. הלל
- ס. טובי
- ד. ליפשיץ

- נ. גיר
- י. ביצני
- י. סרלין
- ס. קסיס

מזכמים: ס. רוזן - שר המשפטים

- ח. כהן - היועץ המשפטי
- א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי

השופט אייזנברג - מנהל בתי-המשפט
השופט הלוי - נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים.

סדר-היום: חוק בתי-המשפט.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ס. אונא:

חוק בתי-המשפט.

היו"ר ס. אונא:

עלי למסור לוועדה כי קיבלתי מכתב מנשיא
בית-הדין העליון בו הוא מודיע לי שקיבל את
פרוטוקול ישיבת הוועדה בה השתתף עו"ד שזופק, והוא בזדעזע מאוד ממה שקרא
זמבקס להזמין נציגים מוסמכים של מרכז עורכי-הדין ולחקור אותם בהאשמות
שהועלו על-ידי עו"ד שזופק. (קריאת המכתב).

איצני חושב שאנחנו יכולים לנהל כאן כידורים
באלה. אני חושב שמי שמפיע בפני הוועדה צריך להיות בטוח שלא תיגרם
לו אי-נעימות. אם השופט אולסן רוצה לברר את הענינים, אולי מוטב שהוא
ידבר עם סר שזופק.

פ. רגז:
קראתי את המכתב הזה, ואני מבקש לתת לי
שהות לדבר עם נשיא בית-המשפט העליון על כך.
אינני חושב שהוועדה הזאת היא המקום לבירור תלונות אדמיניסטרטיביות על
עבודת השופטים. אני חושב שדבר זה אינו בסמכות הוועדה. אני הייתי מתנגד
לכך בכל תוקף. לפי מה ששמעתי - לא קראתי את הפרוטוקול - במסר לי שצ"ד
שצופק התאונן על כך שהשופטים מתעצלים וכו'.

הי"ד ס. אונא:
לא היתה כל האשמה כללית. אי-אפשר לדון על
כך לפי המכתב הזה. מר שצופק הביא לפנינו
הצעה להביא כל דיון בפני בית-דין של שלושה. הוא נימק זאת בתקלות
מסויימות, והביא דוגמאות. זה היה מהלך העניינים. הוא לא הביא כל האשמות
וכל תלונות.

פ. רגז:
האם הוא אמר כי שופט עוסק בכתיבת מכתבים
פרטיים בזמן המשפט? זה אינו שייך לוועדה הזאת.

ז. שפסן:
עו"ד שצופק נימק מדוע הוא חושב כי צריך
תמיד להיות הרכב של שלושה שופטים. והוא נתן
כמה דוגמאות מדוע לא טוב שיהיה דן-יחיד. הוא שיפר על כמה מקרים שהיו
לו עם שופטים, אבל לא עשה סכך האשמה כללית.

פ. רגז:
כלומר, הוא אמר שהיפך כמה שאמרתי במליאה:
אם יש דן-יחיד, יש סיכוי שהוא לא
יירדם. זה היה הנימוק בעד דן-יחיד.

ס. בגין:
אני לא אביע שום התנגדות להצעתו של שר
המשפטים לשוחח עם נשיא בית-המשפט העליון
בקשר עם מכתבו אל הוועדה שלנו. אולם אינני חושב שאנחנו יכולים להסתפק
בכך. הופיע בפנינו עורך-דין אשר השמיע מה שהשמיע. נשיא בית-המשפט
העליון כנראה רואה את עצמו נפגע על-ידי דבריו. אם הוא מציע לנו להזמין
מחדש נציגות של עורכי-הדין כדי, כדבריו, לחקור אותם - לא הייתי מציע
לעשות זאת. הוועדה הזאת אינה ועדת חקירה. היא ועדה מחוקקת. אולם גרמה
לי שכדאי לתת אפשרות לנשיא בית המשפט העליון, אם הוא רואה צורך
בכך, לבוא ולהגיב בפנינו על דבריו של עו"ד שצופק. כך נהגנו גם
במקרים אחרים.

לא הייתי במסך רוב הזמן בו הירצה מר שצופק
את הרצאתו. באתי בסודי דבריו. גם אז היה לי רושם שהוא אומר דברים
חסודים מאוד. היה לי רושם כי לפני כן אמר דברים יותר חסודים. יתכן
שלא היינו צריכים להזמין. סוף סוף, אנחנו מזמינים תמיד נציגים
מוסמכים של עורכי-הדין. לי היו רגשות מעורבים ביחס לשתי ההזמנות.
משום שאם אנחנו מזמינים נציגות, באה נציגות עורכי-הדין. מדוע צריכים
שני עורכי-דין אלה להיות יוצאי-דופן? אבל עשינו זאת. והם השמיעו
מה שהשמיעו.

עכשיו אינני חושב שאנחנו יכולים לעבור
על כך לסדר-היום. אם נשיא בית-המשפט העליון רואה עצמו נפגע, הצדק
האלמנטארי מחייב לתת לו אפשרות להשמיע את דבריו בתגובה על דבריו של
עו"ד שצופק.

ב. אזוליה:
אני חושש שנסתבך. אפשר להפוך את הוועדה
הזאת לוועדת חקירה דה-יורה ודה-פקטו. כולנו
בדעה שאין אנחנו ועדת חקירה דה-יורה. אבל נהפוך לוועדת-חקירה דה-
פקטו אם נשמע צדדים. מה נעשה לאחר שבשמע את הצדדים? האם נתחיל
להתריין? לא יהיה לזה סוף. אני נגד התדיינות על גושא זה.

ב. אזניה:

אבל יש אספקט אחד שאני רוצה לעמוד עליו בנוכחות שר המשפטים ביתר חריפות: לא יתכן שלא תינתן אפשרות של ארגומנטציה לבני סדר המשפט, אשר אנחנו רוצים לקבוע לגביהם עמדה בדרך החקירה. לא יתכן שלא תינתן אפשרות למי שלא יהיה, אשר הזמנו אותו - איננו נוגע עכשיו בשאלת עצם ההזמנה - לדבר כאשר מצפוננו מצווה עליו, והוא חסון. מפני שאפילו אם הוא איננו נציג רשמי של הסתדרות עורכי-הדין, הוא לא יוכל להשמיע שום דבר החורג מן המסגרת של שיקולים טופשטיים, אם הוא יחשוב כי נעקם זאת הוא יכנס לאיזה סבך של יחסים בינו לבין כלל הטופשטים.

מר שזופק חזר והדגיש כמה פעמים שהוא מדבר על מקרים יוצאי-דופן. הרוב המכריע, הוא אמר, הוא לגמרי אחד. והוא טען כי התופעות האלה, שהן יוצאות דופן, מעידות על כך שדרושה זהירות, מאחר שמובטחת אי-תלות של הטופשטים ודוקא משום שהיא מובטחת. זה היה הלך-המחשבה. מדוע אנחנו מסבכים אותו? מה הוא חטא? הוא אמר דעתו כדי להסביר עמדה מסויימת. ולא יתכן כלל שאם נשמע אותו ונרצה להשוות דעה לעומת דעה אחרת, הוא יהפוך בינתיים להיות אוניקס של חקירה של עדותו. לא היתה זו עדות אלא היתה זו חוות דעת מלווה בארגומנטים מן המציאות, כי אי-אפשר לחוות דעה כזאת בלי ארגומנטים מן המציאות. לא היה כאן שום עירוב סמכויות. הוא לא ביקש סמכות, ואנחנו לא ראינו זאת כסמכות. ואין זה פוגע באדמיניסטרציה המשפטית.

הייתי מבקש מאוד את שר המשפטים שישוחח עם נשיא בית-המשפט העליון ויגיד לו כי אנחנו לא התדמנו שהענין הופך לענין ציבורי. שמענו זאת. לא הייתי רוצה שיהיה לענין איזה שהוא המשך.

ג. הררי:

לדעתי, ההוועדה לא היתה צריכה לשמוע לא את עו"ד שזופק ולא את עו"ד לויצקי. ולגמרי לא מפני שהם לא חידשו או שלא היה מענין לשמוע אותם. אני שמעתי את לויצקי, ולא שמעתי את שזופק. ולי, על כל פנים, היו כמה הערות מענינות. אבל אין לזה גבול. או שאנחנו שומעים מוסדות, או שאנחנו נפתח אפשרות לכל אחד להרפיע בפני הוועדה, ואז יש רבבות עורכי-דין שיכולים לספר מנסיונם, ולא רק עורכי-דין; יש גם קהל וגם טופשטים. מדוע לשמוע את נציגי הטופשטים ולא לשמוע את כל הטופשטים. יש טופשטים ויש להם מה להגיד. אני חושב שהיתה זו שגיאה שהזמינו אותם.

אבל לאחר שזה געשה, איננו מבין את הרבנות של נשיא בית-המשפט העליון, כאילו כל מה שנאמר כאן על-ידי מישהו, קובע עובדות פסוקות, וכאילו אנחנו אוטומטים ומה שאומרים לנו אנחנו מקבלים. אין מוסד יותר טוב מזה ואשר צריך להיות יותר טוב מזה. המוסד הזה, רוב חברי הכנסת שומעים במשך רוב שעות היממה דברים שאינם מסכימים להם, הם שומעים, מחזנתם לשמוע.

אני תוסף מאוד בדבריו של חבר הכנסת אזניה ומציע שגורשם לפנינו שקיבלנו את המכתב, ואנחנו, על כל פנים בוועדה, לא נציג ולא נמשיך בענין זה. כל אחד התרשם כפי שהתרשם מן ההופעה.

הי"ח מ. אונא:

ביחס לעצם הופעת עדים לפנינו, אני חושב שהוועדה חופשית והיא צריכה להיות חופשית להזמין את מי שהיא רוצה להזמין, מתי שהיא רוצה להזמין ומטיבה שהיא רוצה בכך. אנחנו חופשנים לא לשמוע, ואנחנו חופשנים כן לשמוע. הוועדה החליטה כן לשמוע. אבל אין כל רשות לפסול החלטה כזאת אשר נתקבלה על-ידי הוועדה. אני מתנגד לכך שאנחנו נקבע כאן כי אנחנו מזמינים מוסדות. אנחנו מזמינים את מי שאנחנו חושבים לנכון להזמין, את מי שהוועדה החליטה שהיא מוצאת לנכון להזמין.

הייתי מבקש משר המשפטים שלא תצא מהענין הזה אי-מעיינות לעד, לאיש שהופיעו בפנינו, מפני שהוא צריך להיות חופשי לדבר, כשהוא מופיע לפני הוועדה.

אני חושב שעוד נשמע משר המשפטים אם יש צורך שהוועדה תעשה משהו נוסף בענין זה.

היו"ר מ. אונא:

הזמנו לישיבה זו את השופט ד"ר הלוי ואת השופט אייזנברג, בקשר עם דברים שבאמרו על-ידי השופט אייזנברג בלי נוכחותו של השופט הלוי בתגובה על דבריו של השופט הלוי בהבעת דעתו לפני הוועדה. ואנחנו מצאנו לנכון לתת למר הלוי אפשרות לאתיחס לדברים האלה. על כן נשמע עכשיו לפי בקשתו את השופט הלוי בענין של העברת שופט מסוים למקום לשם דיון במשפט מסוים.

השופט אייזנברג:

אני רוצה להקדים רק כמה מלים. אני מצטער על המלים שאמרתי: הדברים אשר באמרו כאן הם, אם לאמר זאת בכל העדינות, בלתי מדוייקים. לא היה מקרה כזה כפי שאמר ד"ר הלוי. הן מלים אולי קצת חריפות. עד כמה שהעובדות ידועות לי, המקרה היה כפי שסיפרתי לוועדה הזאת.

השופט ב. הלוי:

אני מודה לכבוד היו"ר ולוועדה אשר נתנה לי הזדמנות להשיב על ההערות שהושמעו פה בהיעדרי. אני גם מודה לחברי אייזנברג שהתנצל על המלים בפתיחת דבריו אשר נשמעו כפגיעה אישית בי או במהימנותי.

אשתדל להוציא את המקרה שעליו מדובר מן התיק המצומצם של הפרטים האלה ולהעבירו לפסים היותר כלליים, שיהיו מעניינים יותר לוועדה, לשם תיקון החוק ולשם דיון בהצעת החוק.

היו"ר מ. אונא:

אינני יודע אם אנחנו רוצים לגולל עוד פעם את השאלה בכל היקפה. אנחנו רוצים להבהיר את הדברים בענין זה, מפני שהיה נראה לנו שאחרי דברי מר אייזנברג יש צורך בכך. אבל יתכן שאחרי פתיחתו של מר אייזנברג אפשר יהיה לקצר מאוד בבעיה זאת.

השופט הלוי:

כמו כן, ברצוני להשיב גם על הפרטים. אבל את הדגש אני רוצה לשים על המסקנה הכללית יותר.

אני חושב שאתם שומעים עדים או מומחים כגון שופטים כדי שהם לא יחוו סתם את דעתם על הצעות חוק בתור משפטנים לפי השקפה מופשטת של החוק, אלא כדי שהם יתרמו מתוך נסיונם המקצועי ומתוך המציאות של בתי-המשפט בהם הם עובדים. ולכן יהיה אולי טוב שמאחר שנאלצתי להיכנס פה לפרטים במקרה מסוים זה, אספר לכם פשוט איך נתקלתי במקרה זה ומדוע ראיתי אותו כדבר שלא צריך להיעשות.

זה היה ב-29 ביולי, לא בפגרת בתי-המשפט אלא לפני פגרת בתי-המשפט. למחרת תשעה באב, ה-28 ביולי היה תשעה באב, ואני בעדרתי מבית-המשפט מסיבת הצום. ב-29 ביולי, כשבאתי לבית-המשפט, פנה אלי הפקיד הראשי של בית-המשפט המחוזי, פנה אלי בתוך בטיא בית-המשפט ושאל אותי אם ידוע לי כי בשבוע הבא יישמע משפט חדש מסוים אשר עומדים להגישו, והוא יישמע על-ידי שופט לא-ירושלמי. והוא מסר לי את שמו של השופט החיפאי שנקבע לטמיעתו של המשפט. הפקיד הראשי בדרך כלל, לפי הדרכת הכללית, עוסק בחלוקת תיקים, ויודע שאין זה דבר רגיל ששופט מעיר אחרת ישמע משפט בירושלים. הוא התפלא על כך שנעשו סידורים להבאת שופט מעיר אחרת ורצה קודם-כל לדעת אם אני הסכמתי או אם אני יודע על הסידורים האלה. אם כן, הוא פעל בהתאם לחוק ולנוהג בכך שהוא פנה אלי. אני אמרתי לו, לתמהונו של הפקיד, שהדבר הזה בעשה בלי כל ידיעה מצדי, ושאני שומע על כך בפעם הראשונה. הוא מסר לי אז פרטים נוספים, שהנה במצא בבית המשפט קצין גבוה של המשטרה ומביא כתב אישום בצירוף צו היועץ המשפטי לשמוע את המשפט החדש בפגרת בית-המשפט, ומסתמך על היועץ המשפטי באומרו שהמשפט הזה יישמע על-ידי שופט פלוני מחיפה בירושלים ביום מסוים של השבוע הבא. כן אמר שהקצין אמר בשם היועץ המשפטי שהדבר הזה שולר עם מנהל בתי-המשפט מר אייזנברג.

השופט הלוי:

הפקיד לא רצה להאמין כי הדבר סודר בלי ידיעתו. עוד לפני ששאל אותי, הפתיע אותי

הדבר שהקצין אמר כי הדבר סודר בין היועץ המשפטי ומנהל בתי-המשפט, שלגביהם אין סמכות לכך. הוא צילצל למשרד היועץ המשפטי כדי לודא את נכונות הדברים. הוא קיבל שם סמזכירתו האיטית של היועץ המשפטי תשובה חיובית, שאמנם כן הוא שהיועץ המשפטי מאשר שעל-ידי סידור עם מנהל בתי-המשפט נקבע שופט חיפאי מסוים לשמיעת המשפט בירושלים ביום מסוים.

כל הצורך של קצין המשטרה לבוא בכלל לבית-

המשפט ולפנות באמצעות פקיד בית-המשפט לאחד השופטים, נבע מכך שלפי החוק היה צורך ששופט יחתום על הזמנת הנאשם לדין. זאת היתה פרוצדורה לחופה של בית-המשפט המחוזי, ולפי סעיף מיוחד נקבע כי דוקא שופט צריך לחתום על הזמנת הנאשם. לכן הפקיד הראשי של בית-המשפט שלח את קצין המשטרה אלי, להשיג ממני את החתימה. את החתימה אפשר לקבל מכל שופט, אבל הפקיד חשב בצדק שאני צריך לטפל בשאלה אם אמנם ישמע שופט מחיפה את המשפט. בא אלי קצין עם ההזמנה, חזר על סיפורו בנוכחות שופט אחד שישב באותו רגע בלשכתו. אמרתי לו שאינני מוכן ברגע זה לחתום, שהדבר אינו כל כך חלק « כמו שהוא חושב, ושכששך הבורק אתן לו תשובה. שלחתי אותו, מיד נכנסתי ללשכתו של חברי הנכבד מר אייזנברג. סיפרתי לו מה שמעתי באותו הרגע. מר אייזנברג התנצל בפני ואמר שבגלל דחיפות הדבר, זה נעשה בתשעה באב בהיעודי, - יום אחד לא הייתי בבית-המשפט והדבר נראה כל כך דחוף שהוא ראה צורך לסדר את הדברים בעצמו. הוא סיפר לי שהיועץ המשפטי פנה אליו לקבוע את המשפט או לעשות סידורים ששופט יוכל לשמוע את המשפט, והוא, מר אייזנברג, שמע שאף אחד מן השופטים הירושלמיים לא יוכל לשמוע את המשפט. שאלתי את מר אייזנברג ממי הוא שמע זאת, האם הוא שאל את השופטים אישית אם אמנם אף אחד מהם איננו יכול לשמוע את המשפט. והוא אמר: את השופטים לא שאלתי, ואת הפקיד הראשי לא שאלתי, אבל קיבלתי את האינפורמציה הזאת, כנראה, - או מהמשטרה או מהיועץ המשפטי. מכל מקום, חשבתי שזאת עובדה. ומיד המסין ואמר: אני מייצע לך בתור ידיד שאתה לא תסמע את המשפט הזה, מפני שזה עתה גמרת משפט שהוא קצת דומה, (משפט שמר אייזנברג בהעדותו נקב בשמו). אעפ"י שאינך פטול לשמוע את המשפט ואין מניעה חוקית שתשמע אותו, הייתי מייצע לך שאתה לא תשמע את המשפט. אמרתי לו כי אם אמצא שופט ירושלמי אחר ודאי שלא אשמע את המשפט. אם אוכל להימנע מסמיעת המשפט - אמנע. אבל כפי שהוא בעצמו אומר, אין מניעה חוקית, ואיש אינו יכול לפטול אותי, אלא רק אני בעצמי יכול להביע את הדעה שאינני רוצה לשמוע את המשפט. אבל העמידו אותי בפני עובדות, מפני שמר אייזנברג אמר לי שהוא כבר הזמין מקום במלון בשביל השופט החיפאי ליום מסוים, יום ד' בשבוע הבא, והוא חשב את הדבר לגמור. הוא גם דיבר אחרי המעשה ולפני שאני דיברתי אתו, עם נשיא בית-המשפט המחוזי בחיפה, אשר התנגד לסידור הזה, אבל אח"כ הסכים לו.

אלה הם הסידורים שהוא חשב לנחוץ לעשותם לאור הקושי להרכיב בית-משפט בענין דחוף זה.

אמרתי למר אייזנברג שלפי דעתו הוא לא צריך היה לפעול במהירות כזאת ולקבל כעובדה שאף שופט איננו יכול לשמוע את המשפט, מבלי לבדוק את העובדה בעצמו, או יותר נכון, מבלי שאני אבדוק את העב, ה, ובלוי שאני אחליט בדבר. אמרתי לו בפירוט - והוא קיבל את דברי כנכונים - שלמנהל ב-המשפט אין כל סמכות להחליט על הרכב בית-המשפט המחוזי בירושלים במשפט מסוים, ושהוא איננו יכול לפנות לשום שופט חיפאי, כפי שהוא עשה, אלא אם נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים הביא לידיעתו את חוסר האפשרות לשמיעת המשפט על-ידי שופט ירושלמי. אם נשיא בית-המשפט המחוזי מבקש סמכו בתור מנהל בתי-המשפט לעשות סידורים מנהליים להעברת שופט, אז זה ענין מינהלי ובתחום סמכותו. אבל אם הוא דולג על נשיא בית-המשפט, אז אין זה רק ענין מינהלי אלא הופך לקביעת הרכב בית-המשפט על-ידי איש שאיננו מוסמך לכך. ולא עוד אלא שזה נעשה על-ידי שיחה חד-צדדית בינו לבין היועץ המשפטי ובלוי התיעצות עם השופטים הנוגעים בדבר.

אמרתי לשופט אייזנברג גם מה שאמרתי לוועדה: שאני רואה בזה סכנה של פגיעה באי-תלות בתי-המשפט, ושאני אעשה את הכל כדי למצוא שופט מחוזי ירושלמי קבוע שישמע את המשפט בדרך הרגילה. ואם אמנם לא אמצא אף שופט מבין ארבעת חברי, אני מוכן לשמוע את המשפט בעצמי. מוטב

הסופט ב. הלוי:

שאסמע את המשפט בעצמי מאמר ייעוץ מעשה כזה, סעלול להתפרש בעיני הציבור כהעברת שופט מעיר אחרת על-ידי גורמים שאין להם סמכות לכך.

אני מוסמך להגיד לוועדה הנכבדה הזאת בשם נשיא בית-המשפט העליון, השופט אולסן, כי באותו היום שאני התנגדתי בכל תוקף בפני מר אייזנברג לסידור שהוא עשה ודרסתי לבטלו, התייעץ מר אייזנברג עם נשיא בית-המשפט העליון בשאלה זו, אינני יודע אם זה היה אחרי או לפני פנייתו, אבל באותו זמן בערך, ובלי שנשיא בית-המשפט העליון ידע על עמדותי, הוא נקט בדיוק אותה העמדה ואמר למנהל בתי-המשפט במלים שאינן משתטעות לשתי פנים שהוא מתנגד בכל תוקף להעברת שופט למשפט זה מעיר אחרת ושצריך למצוא שופט ירושלמי שיסמע את המשפט. הסיבה היא שיכול לצאת שם דע לשיפוט בעיני הציבור אם בגסיבות אלה או כאלה יוזמן על-ידי הנהלת בתי- המשפט שופט מעיר אחרת, ביחוד שזה משפט אשר כבר נזכר בעתונות על רקע פוליטי, ושכל דבר שיעשה בו צריך להיעשות בדרך הרצילה והקבועה ביותר ולא על-ידי סידורים יוצאי-דופן, וגם הוא דרס, באופן בלתי תלוי בי, לבטל את הסידור. והסידור בוטל.

אני מצטער על כך שחברי מר אייזנברג הזכיר את שם השופט שבסופו של דבר שמע את המשפט. לא היה צורך להזכיר את השם. לא היה צורך להזכיר כי קודם ובעת דעה שהשופט אינו רוצה לשמוע את המשפט ואח"כ אני הספעת עליו לכן ישמע את המשפט, אלה הם פרטים שאינם שייכים לעיקר הדברים. מה שלדעתי שייך לעיקר הדברים הוא שדיברתי עם כל אחד מארבעת השופטים הירושלמים באותו היום, מסרתי להם את כל הפרטים, את הנסיבות, ושכנעתי אותם שזה מקרה שצריך להקריב את הנוחות של חופסת השופט בפגרת בתי-המשפט לצורך הציבורי שהמשפט הזה ישמע על-ידי שופט ירושלמי ולא על-ידי שופט מעיר אחרת, דבר אשר עלול לעורר רושם שלילי. והשופטים היו מוכנים להקריב את חופסתם. אין הדבר כדאי שבגלל החופשה לא היה אף שופט, היו לפחות שני שופטים אלטרנטיביים. שופט אחד אשר עמד לצאת לחופשה של שבועיים ושומר כי הוא מוכן לשמוע את המשפט אחרי שבועיים, ושופט אחד שאמר שהוא לא כל כך ברצון ישמע את המשפט, אבל אם הנאשם לא ישוחרר בערבות, ומסיבה זו אי-אפשר יהיה לדחות את המשפט לשבועיים, הוא מוכן לשמוע את המשפט מיד. לכן הוחלט כי הדבר יהיה תלוי בשאלה אם הנאשם ישוחרר בערבות או לא, ואחרי ששופט מחוזי ירושלמי שליטת החליט כי אין לשחרר את הנאשם בערבות, ולכן הדבר דחוף, נשמע המשפט על-ידי אותו השופט ששמע אותו.

היה לי נימוק נוסף להתנגדותי, והוא קשור עם מה שאמרתי, שקרו עוד מקרים. קרה מקרה אחר בחיפה. אינני רוצה עכשיו, ללא צורך, להיכנס לפרטי המקרה השני, אבל אחרי המעשה בירדתי עוד פעם את המקרה בחיפה, והקשר בין שני המקרים הוא שמשום מקרה מקרה אחר בחיפה, כפי ששמעתי לפני כן מחברים חיפאיים, משום כך היה נימוק נוסף להתנגד לסידור אשר נעשה על-ידי חברי מר אייזנברג להנאת אותו שופט חיפאי לירושלים לצורך המשפט הזה, לשם כך אין צורך לברר עכשיו את המקרה השני. אבל לי היה ידוע המקרה בחיפה, וזה היה אחד השיקולים שלי לכן שאמרתי לחברי אייזנברג - אשר לא ידע על המקרה בחיפה או לא ידע עליו הכל- שאמרתי לו: אתה אינך יודע מה שאתה עושה, הדבר יכול לגרום לתוצאות ציבוריות בלתי רצויות בהחלט, לפי מה שידוע לי, ולפנים, הוא יכול ליצור רושם שלילי מאוד על הציבור. ואתה אינך יודע לעשות זאת, ולכן ביטלתי זאת.

איינני רוצה להטיל כל ספק בנכוונות דבריו של חברי מר אייזנברג, יש דברים שהתנהלו בשיחה טלפונית ביני וביני היועץ המשפטי בלבד, ואם חברי אייזנברג אומר לוועדה שהוא היה היוזם ולא היועץ המשפטי, אני מקבל זאת בהחלט, ואם בדברי הקודמים לוועדה ראוי היועץ המשפטי הגכבוד וסר המשפטים הנכבד משום פגיעה בשם, כפי שכנראה מניח השופט אייזנברג, אני מצטער על כך. אני לא התכוונתי לפגוע, אבל עיקרון ידוע הוא דווקא בדברים מסוג זה, שלא די שיעשה צדק, אלא צריך שייראה לציבור שהדברים נעשים כשורה ובצדק. והיה טעם לפגם בכל הסידור הזה. שנעשה בשיחה טלפונית בין היועץ המשפטי וביני מנהל בתי-המשפט, מפני שלא היועץ המשפטי

הסופט ב. הלוי:

מוסמך לפנות אל מנהל בתי-המשפט בענין זה אלא עליו לפנות לנשיא בית-המשפט המחוזי בענין זה; נלא מנהל בתי-המשפט מוסמך להחליט בענין זה, ואילו נודע הדבר בצ'בור או אילו הסידור הזה היה יוצא לפועל בהתאם לתכנית של סר אייזנברג, והסופט החיפאי היה שומע את המשפט בירושלים, ואח"כ היה נודע בצ'בור כי הדבר הזה נקבע על-ידי מנהל בתי-המשפט בשיחה טלפונית אשר בה פנה אליו היועץ המשפטי כדי שמנהל בתי-המשפט יקבע את הרכב בית-המשפט, אני בטוח שהיה מתעורר ספק באי-תלות השיפוט במקרה המסוים הזה. כי הרכב בית-המשפט אינו צריך להיות נושא לדיון בשיחה טלפונית בין היועץ המשפטי ובין מנהל בתי-המשפט, ואי-היה צורך שאח"כ יסביר מנהל בתי-המשפט שהוא היה היוזם והוא היה המכריע.

כפי שאמרתי, זו איננה עמדת האישית בלבד, אלא זוהי העמדה המוסמכת של השיפוט, ועמדתו המפורשת של נשיא בית-המשפט העליון, אשר הרשה לי להצהיר זאת בפני הוועדה ואשר אתו דיברתי על המקרה הזה גם לפני הופעתי הראשונה בפני הוועדה הנכבדה הזאת.

אני חוזר ואומר: מנהל בתי-המשפט הוא אמנם סופט לפי החוק, הוא צריך להיות סופט, אבל בפעולותיו בתור מנהל בתי-המשפט הוא אחראי באופן יסיר לטר המשפטים והוא אינו פועל בתור סופט אלא הוא פועל בתור בא-כוח סר המשפטים או בתור רשות מבצעת, בתור אדמיניסטרטור של בתי-המשפט; ואסור שיטווס הגבולות בין השיפוט ובין האדמיניסטרציה בתי-המשפט. הרכב בתי-המשפט או ההחלטה אם סופטים מקומיים יכולים או אינם יכולים לשמוע משפט מסוים, או אם כל אחד מהם פסול או איננו פסול - זהו אחד הדברים העדינים ביותר של השיפוט, שצריך להיות בסמכותו הבלעדית של סופט בתור סופט ולא של מנהל בתי-המשפט. והיועץ המשפטי צריך לדעת שאין לפנות אל מנהל בתי-המשפט בענין זה. ועל מנהל בתי-המשפט לדעת שאין לו כל סמכות להחליט בענין זה.

ומדוע כל הדבר הזה קשור עם הצעת חוק בתי המשפט. אני רוצה להפנות את תשומת לב הוועדה הזאת להקשר הדברים אשר בהם אמרתי את הדברים האלה. פה ליקטו מתוך הקשר הדברים שני מספטים, שהם כאשר הם מבודדים יכולים להיטמע כפגזים במישהו אשר לא רציתי לפגוע בו. אם תקראו את הקשר הדברים, תראו כמסך שני דפים של הפרוטוקול המודפס, דיברתי על רעיון אחד ויחיד העובר כחוט השני בכל ההערות האלה: שצריך לבדוק את כל הסעיפים של הצעת חוק בתי-המשפט בקשר לשאלה אם העברת סופט ממקום למקום, חלוקת בתי-משפט לאגפים סונים, קביעת הרכב אישי של בתי-משפט ועוד סמכויות טובות שהצעת חוק בתי-המשפט באה להסדיר אותן; אם כל הדברים האלה אינם עלולים לפגוע באי-תלות הגמורה של בתי-המשפט, או, כפי שהתבטאתי אז בזהירות: להחליט במשהו את אי-תלותם. ובהקשר זה אמרתי שאנחנו אומרים את הדברים האלה לא בצורה מופשטת אלא מתוך בסיון, ואנחנו הסופטים עומדים על המסמר. אזלי יש בינינו סופטים אשר לפי דעתכם הם יותר מדי קנאים לענין אי-תלותם של בתי-המשפט. יתכן. אמרתי גם אז שאת הגסיונות או את הדברים שנעשו בכיוון להחלסת אי-תלותנו - סיכלנו, מנענו, לא הוצאו לפועל, וזאת - על-ידי עירבותם של הסופטים. ולכן אני אומר: כאן הכוונות אינן חשובות.

כפי שאמרתי, אני מקבל את בכוונות דברי חברי אייזנברג, שלא לטר המשפטים ולא ליועץ המשפטי לא היתה שום כוונה לפגוע באי-תלות בתי-המשפט או להשיג איזו שהיא מטרה חיצונית אחרת מאשר שמיעת המשפט באופן דחוף. כמו-כן אני בטוח ומקבל את הדיון שנדאי למנהל בתי-המשפט לא היתה שום כוונה. אבל לא הכוונות קובעות במקרים אלה, אלא המעשים קובעים. אסור לאפשר העברת סופט מעיר אחת לעיר אחרת לשם שמיעת משפט מסוים בצ'בורות אדמיניסטרטיביים בלבד, כגון צ'בור של היועץ המשפטי למנהל בתי-המשפט בלבד. כל הצ'בור האדמיניסטרטיבי הזה יכול להיכנס לפעולה רק אחרי החלסת רשות שיפוטית מוסמכת, היינו, נשיא בית-המשפט הנוגע בדבר הדורש תגבורת ומודיע שאין לו סופט. אינו יכול מנהל בתי-המשפט לפעול בענין זה לפי פניית היועץ המשפטי, אלא לפי פניית נשיא בית-המשפט המחוזי. אלה אינם דברים פורמליים גרידא, אלא דברים חשובים ביותר ועקרוניים. דוקא מסוים שאת הכוונות אי-אפשר לברר בכל מקרה הרושם החיצוני הנוצר על-ידי שימוש בצ'בור בלתי מוסמך - הוא פגום.

הסופט ב. הלוי:

לכן אני חוזר למסקנה הקודמת שלי, שצריך לנסח את הצעת חוק בתי-המשפט כך שלא יהיה סמך ספק בדבר שלנשיא בית-המשפט הנוגע בדבר או לאנשים העובדים לפי הוראותיו, כמו הרשט או פקיד בית-המשפט, מזכיר בית-המשפט. לנשיא ולסליחיו בלבד יש סמכות יחידה לקבוע את ההרכב האישי של בית-המשפט.

זה בוגע גם לחלוקה לאגפים. פה דוקא

אני נסתייגתי ואמרתי: אינני רואה מניעה לתת בחוק בתי-המשפט לשני המשפטים סמכות להחליט על חלוקת ביה"מ לאגפים, אגף פלילי ואזרחי. אבל חברי, חברי מחיפה השופט עציוני וחברי מתל-אביב, עמדו על כך שהצעת החוק אינה מנוסחת באופן כל כך ברור, וצריך לדרוש ניסוח ברור אשר לפיו ההרכב האישי של כל אגף אינו יכול להיקבע לא על-ידי שר המשפטים ולא על-ידי מנהל בתי-המשפט ולא על-ידי שום איש שאין לו הסמכות השיפוטית. לפי דעתי זה ברור, הן לפי החוק הקיים הן לפי ההצעה (סעיפים 12,8) אלא שלמניעת כל ספק מוטב להוסיף את זה בפירוט בסעיפים הנ"ל. כמו כן אגף חוזר ומציע לתקן גם את ברוח הסעיף 9 ("מקום מושב") כדי שלא ייטבו מקרים כגון הברון פה.

הסופט אלי זנברג:

לפי דבריו של חברי הלוי יוצא שהיועץ המשפטי לא היה רשאי לפנות אלי. אני רוצה להדגיש לפנות אלי, כפי שפנה. הוא לא ביקש מחוזי אחד לבית-המשפט המחוזי בירושלים. הוא סמכותי לשמוע משפט בזמן פגרת בתי-המשפט, מכיון שהמשפט הזה דחוף, ויש לשמוע אותו מיד. אני אמרתי לו כי עד כמה שידוע לי השופטים המקומיים צירושלים אינם יכולים לשבת. את האינפורמציה הזאת קיבלתי מן המזכיר הראשי של בית-המשפט. כפי שאמרתי, שני שופטים הם קרובי הנאשם, שופט אחד בדרך כלל אינו שומע משפטים פליליים. לקחתי גם את הענין של ד"ר הלוי, שלדעתי לא היה רצוי שישב במשפט זה, ואח"כ שני שופטים שהיו בחופשה או צריכים היו לצאת לחרפשה. לכן היועץ המשפטי היה רשאי לפנות כפי שפנה.

כמו כן שמנהל בתי-המשפט כפוף אך ורק לשר המשפטים. זהו הנוהג וזוהי העובדה. אני מקבל הוראות רק משר המשפטים.

שר המשפטים פ. רוזן:

אבל בענין זה - לא קיבלת.

הסופט אלי זנברג:

בענין זה לא דיברתי אתך, נכון.

כל תגובתי היתה בקשר למלים שאמר ד"ר הלוי, שהיו כאילו גסיונות שטופט זה לא יובא בפני שופטי אותו מחוז, ושזו היתה המטרה. גם אח"כ, כאשר היו שאלות, אמר ד"ר אלוי בתשובה לשאלה שמשדר המשפטים בחלקו הבלתי שיפוטי היה מעוניין בזה.

מתוך דברי ד"ר הלוי היום הבנתי שהוא מצטער על המלים כפי שאמר אותן, והוא אמר אותן. מתוך הגסיונות, כפי שראה אותן.

כפי שאמרתי, מיום שאני מנהל בתי-המשפט היועץ המשפטי לא ביקש ממני שאמנה שופט ידוע במשפט ידוע, ולו היה פונה אלי, הייתי דוחה אותו בשתי ידיים.

ח. כהן:

אני מצטער במקצת, אדוני היושב-ראש, שאני צריך לבקש רשות הדיבור, מפני שאני לא רציתי להשתתף בוויכוח הזה. אני חושב אותו במקצת למטה מכבודי.

הסופט ב. הלוי:

אני מוחה על ההערה הזאת, שזה למטה מכבודו של היועץ המשפטי להשתתף בוויכוח זה.

אבל כמה מן הדברים שהשמיעא כבוד השופט הלוי מחייבים אותי לתגובה.

ח. כהן:

נשיא בית-המשפט העליון או נשיא בית-המשפט המחוזי וכל שופט אחר רשאי לבוא לפני הוועדה הזאת ולטעון שצריך לכתוב את חוק בתי-המשפט בצורה שיונחה למעלה מכל אפשרות עקיפה שלא תהיה הספעה מצד השלטון האקסקוטבי על הרכב בית-המשפט במקרה מסוים. הם רשאים גם לבקש את דרישתם זו בכל מיני נימוקים תיאורטיים שמכנה כזאת קיימת וצריך לדאוג לכך שהצדק לא רק ייעשה אלא גם שייראה שהוא נעשה. מה שהם אינם יכולים לעשות, ומה שלצדדי השופט הלוי מצא לבכור לעשות, הוא לבקש את הצעתם זו בהודעה עובדתית שקרו מקרים - אח"כ תיקן את עצמו ואמר שקרה לפחות מקרה אחד - אשר בו נעשה ניסיון מהצד האדמיניסטרטיבי של משרד המשפטים, או מצד היועץ המשפטי, להספיע על הרכב זה או אחר של בית-המשפט על-ידי הבאת שופט מעיר אחרת מסיבות פוליטיות, כדי לשמור משפט מסוים.

אני לא הזכרתי סיבות פוליטיות.

השופט ג. הלוי:

אני אקרא בדיוק מה שכתוב בפרוטוקול.

ח. כהן:

אני קורא מפרוטוקול הישיבה ביום 25.1.56,

עמ' 6: "אנחנו למודי ניסיון בשאלה זו. קרו מקרים שהיו ניסיונות להעביר שופט מעיר י' אחת לעיר אחרת כדי לשמור משפט מסוים על מנת שמשפט זה לא יובא בפני שופטי אותו מחוז. לפי החוק הקיים מעשה כזה עומד בניגוד לחוק אחד-כך: "אם בבית המשפט בתל-אביב מוגשת תביעה פלילית חשובה אשר בה יש סמכות מקומית לבית המשפט המחוזי בתל-אביב, מפני שהנאשם גר שם או מפני שהפסע נעשה בתל-אביב. ונגמל שלגורם פוליטי כלשהו אין זה רצוי ששופט בית-המשפט בתל-אביב ישמע את המשפט והוא מעדיף ששופט מסוים מחיפה או מירושלים ישמע את המשפט. לפי ההצעה הזאת אפשר יהיה לפנות אל אותו שופט שלא באמצעות נשיא בית המשפט המחוזי או רשות שיפוטית כל שהיא, אלא ישיר ולבקש ממנו: תשמע את המשפט הפלילי החשוב הזה, המתקיים בתל-אביב, תבוא לתל-אביב מפני שהדבר חשוב מאוד ואתה שופט טוב מאוד ויש לנו אסון בכך. החוק מאפשר זאת. אינני חושב שזוהי הכוונה של המציעים, אבל הניסוח הזה מאפשר שימוש לרעה, ואני חוזר ואומר: מאחר שהיו בעבר מקרים של ניסיונות כאלה, צריך לסתום כל פירצה". כאן הפסיק את השופט הלוי שר המשפטים ושאל: "מקרים או מקרה". עונה השופט הלוי: "אני יודע על מקרה אחד". שר המשפטים: "במקרה זה מי היה המעוניין, שופטי המקום או האדמיניסטרציה? השופט הלוי: "האדמיניסטרציה. לא האדמיניסטרציה השיפוטית אלא משרד המשפטים בחלקו הבלתי שיפוטית היה מעוניין בזה. אבל אני חושב שגם בחיפה קרו מקרים שאני יודע עליהם רק מפני השמועה".

האינסטיטוציה ברורה למדי: שהיו מקרים

שהאדמיניסטרציה של משרד המשפטים היתה מעוניינת מסיבות פוליטיות או מתוך גורמים פוליטיים כל שהם שמשפט מסוים ישמע לא על-ידי שופט זה אלא על-ידי שופט אחר.

אני מוחה על המלה "אינסטיטוציה" ואני חוזר ואומר שלא ייחסתי מניעים פוליטיים לדבר.

השופט הלוי:

אני רוצה להצהיר בפני הוועדה - לא מפני

ח. כהן:

שאני רואה את עצמי באשם כאן או חייב להשיב על איזו שהיא האשמה מבוססת על עובדות אלא מפני שאני זקוק לאמון הוועדה הזאת על כל חלקיה בעבודתנו המשותפת היומיומית, והאמון הזה חשוב לי, ואני חושב שלא עשיתי מאומה בכדי שהאמון הזה ייפגע על-ידי חוות דעת של מומחים בכבדים בפני הוועדה הזאת; אני מצהיר בפני הוועדה שלא קרה אף מקרה אחד לא בירושלים ולא בחיפה ולא בשום מקום אחר במדינה - ומי שאומר אחרת אינו אומר את האמת - לא קרה מקרה אחד שבו יצא ניסתה האדמיניסטרציה של משרד המשפטים להספיע על הרכב מסוים של בית-המשפט.

ח. כהן: אם הייתי צריך באותו מקרה מסוים לפנות אל נשיא בית-המשפט המחוזי ולא אל מנהל בתי-המשפט, יתכן שכן ויתכן שלא. מה סמעתם חילוקי דעות בין שני שופטים בכבדים. מי אני שאכביס ראשי ביניהם? אבל בין שכן ובין שכן, לא פניתי בבקשה להוסיב שופט מסוים או שלא להוסיב שופט מסוים, אלא פניתי בדרישה אדמיניסטרטיבית גדידא שהיא בגדר סמכותי הברורה.

איבני יודע למה מתכוון השופט הלוי הנכבד בקשר למקרה סקרה בחיפה, ואני דוקא מצטער שלא נתנו לו לפרט במקרה ההוא, כי יתכן שאם היינו בודקים אותו היה מתברר אותו דבר שהתברר ביחס למקרה הגדון. אני זוכר רק מקרה אחד, שאחד השופטים בחיפה הונא לדיון בפני בית-דין מסמעתי - -

השופט הלוי: אני לא התכוונתי למקרה הזה.

ח. כהן: חוץ מזה איבני יודע על אף מקרה אחד, על כל פנים, לא הגיע לידיעתי אף מקרה שבו קרה דבר כזה בחיפה.

היו"ר מ. אונא: אני מצטער שהדברים נעשו חריפים למדי.

ס. בנין: לפי הרושם שלי אין שום ספק שהחריפות בדבריו של היועץ המשפטי היתה לפחות מוגזמת.

ב. אזניה: הרושם שלי אחר.

היו"ר מ. אונא: לא רציתי להיכנס לפרטים. אני מצטער על מה שקרה. זה איבנו הפורום לבירור ענינים בין רשויות במדינה. אני רק רציתי להעיר את תשומת לב הוועדה על מספט אחד בדברי השופט הלוי, הנמצא בין תיאורו את מה שיכול לקרות ובין תיאורו את מה שקרה. הוא אמר: "איבני חושב שזו היא הכוונה של המציעים". אני מניח שגם חברי הוועדה הבינו כי המשפט הזה בא להבחין בין האפשרויות שיכולות להיות ובין מה שקרה. על כן איבני חושב שהיה מקום לדבר על איבניוואציה.

השופט הלוי: היועץ המשפטי הסתמך פה על מספט אחד אשר שופיעות בו המלים "גורם פוליטי שלטון" לאחר שאמרתי שלא הזכרתי סיבות פוליטיות. במקום היחיד שבו זה מופיע, בהקשר הדברים מדובר על חשש למה שיכול לקרות, שיכול להיות מקרה, דרך מסל, ולא מה שקרה אלא מה שעלול לקרות: למשל - גורם פוליטי הוועדה לפנות. וזה בדיוק כפי שהגדיר היועץ המשפטי את תפקיד השופטים: להעיר הערות כלליות. ואם אומרים: גורם פוליטי יכולים לפנות - זוהי תשובתי השניה - אין זה מתכוון ליועץ המשפטי, שהוא יפנה מתוך מניעים או סיבות פוליטיות. גורם פוליטי, למשל, הממשלה. אני חושב שר המשפטים הנכבד יאשר את הגדרתי, שהממשלה היא גורם פוליטי. (השופט הלוי פנה אל בנין) לזה התכוונתי. להבדיל בין רשויות פוליטיות או מנהליות מצד אחד, לא התכוונתי לכך שנעשו בסיבות להספיע מתוך סיבות פוליטיות. אני חושב שזוהי אי-הבנה אם היועץ המשפטי מגלה במספט זה כוונה כזאת מצדי.

היו"ר מ. אונא: אותנו מעניין לא המקרה אלא איך אפשר לקבוע בבתי-המשפט סדרים כדי למנוע מקרים בלתי רצויים בכל הנסיבות.

היו"ר מ. ס. אונא: אני סודה לך הלוי ולשופט אייזנברג על הופעתם, ואני טקווה שגם הופעה זו הוסיפה לך שמשא את הדרך הנכונה לחוקק.

(השופטית הלוי ואייזנברג עוזבים את הישיבה).

י. הררי:

בני רוצה להגיד מלים ספורות על סדר עבודתנו בקשר עם המקרה האחרון. אמרתי זאת כבר בקשר עם הופעתם של עורכי-הדין שצופק ולויצקי. אמנם היו"ר הגיב על כך קצת בחריפות, שהוועדה רשאית היתה לעשות זאת וזו זכותה, אין ספק כי הוועדה רשאית לעשות זאת. אבל אני כחבר הוועדה רשאי בתוך הוועדה להספיע על הוועדה שלא תעשה דברים כאלה. ואחד הדברים שהיא לא היתה צריכה לעשות זה מה שהיא עכשיו, בפני הוועדה הזאת נשמעו דעות רבות. לדעתי, הוועדה צריכה לשבת ולשמוע מתוך סבלנות גמורה. שמעתי מצד השופטס דעות שהדהימו אותי, בכל מיני עניינים. הם רשאיים להגיד זאת, ואני רשאי להיות בדהם. לכל היומך כאשר נדון בדברים האלה, כחבר הוועדה אניע את דעתי ואשתדל לשנות סעיף זה או אחר. מה קרה הפעם? כבוד השופט הלוי סטר עובדה לא על מנת להתלונן על העובדה כי אם כדי להסביר את עמדתו. בא השופט אייזנברג והעיר מה שהעיר על העובדה ההיא. אנחנו איננו מעוניינים בחקירה עלבדתית מה קרה. ואז חבר הכנסת בגין הגיב כפי שהגיב ואמר שבדבריו של היועץ המשפטי היו חריפים מאוד, אינני יודע בשם מי הוא אמר זאת.

ס. בגין:

בשמי. אני חבר הוועדה.

י. הררי:

אם כחבר הוועדה, אתה צריך לבקש דעות דיבור. אתה אמרת בנוכחותם: אלה היו דברים חריפים מדי. לי יש דעה אחרת. אבל אני אבקש דעות מהיו"ר. אני אינני פוסק ומדליט. מתקבל רושם שאתה פוסק ומחליט, כי אחרים לא הגיבו.

כשהשופט אייזנברג דיבר, טוב אמר חבר הכנסת

בגין באותה צורה: "האם השופט אייזנברג בטוח שזהו המקרה לו התכוון ד"ר הלוי?" והשופט אייזנברג השיב: "זהו המקרה". מ. בגין: "האם השופט אייזנברג היה נוכח כאשר ד"ר הלוי סיפר על מקרה זה?" השופט אייזנברג: "כן, ואני מצטער שלא דיברתי על זה אז". מ. בגין: "גם אני מצטער על כך. אני חושב שאין לעבור על ענין זה לסדר-היום ואין ברירה אלא לשמוע את הערותיו של ד"ר הלוי". לטעם מה? לטעם תיקון החוק או כדי שנקבל עמדה? אין אנחנו ועדת חקירה שאנחנו צריכים לדעת מה היה המקרה. שמענו מה ששמענו. כאשר נדון במצב עבודתם של בתי-המשפט, מקרים כאלה יוכלו להיות חשודים, אבל האם נחוץ לנו לדעת את פרטי המקרה כדי לחוקק את החוק? בניח שלא היה אף מקרה אחד. עמדתו של ד"ר הלוי ברורה: הוא רוצה למנוע אפשרות שיקרו מקרים כאלה. אך אם לא היה אף מקרה, אנחנו יכולים לדנות למנוע אפשרות כזאת על-ידי כך שבחוקק חוק שימנע זאת.

אין ספק שיש לנו זכות לשמוע ולשוב ולשמוע.

אבל עלינו לרטן את עצמנו בהרחבת הזכות הזאת, כי אנחנו עלולים להגיע למימדים כאלה שנשמע בלי סוף. השאלה היא אם אנחנו נתקדם בחקיקה על-ידי כך שנשמע כל הזמן עדויות. השאלה היא מה דרכנו בחקיקה. אינני בגד עדויות. אבל עלינו להגביל אותן למימדים מסויימים. העדויות הועילו מאוד, היו חשובות מאוד. אני חושב שגם שופטית השתתפה בדיונים שלנו, על-מנת להעיר הערות מפעם לפעם. אבל יש גבול, ואין צורך להגזים.

היו"ר מ. ס. אונא:

חבר הכנסת הררי צודק באופן עקרוני, אבל הוא ודאי לא יודע מה היתה השתלשלות העניינים. המקרה הראשון היה שמתוך נסיבות מסויימות הזמנו את שני עורכי-הדין באופן מיוחד, ואי-אפשר לאמר על כך שאנחנו סרחיבים את שמעת העדויות.

י. הררי: שני עורכי-דין אלה במסגרת הסתדרות עורכי-הדין. יש להם ייצוג. הם אינם יכולים

לחרוג מן המסגרת.

היו"ר מ. אונג:

הם יכולים לפנות, והוועדה תחליט אם היא רוצה או אינה רוצה לשמוע אותם. אינני חושב שבזאת חרגנו מן המסגרת. יכול להיות מישהו בדעה שלא היינו צריכים להזמין אותם. הוועדה החליטה, וגם במקרים הבאים היא תחליט על כך, בין שהמדובר בגורם ציבורי או פרטי. בשבילי חשוב שלא יווצר הרושם, על-ידי דברי חבר הכנסת הררי, שאנחנו קטורים בשמיעת דבריהם של נציגים מוסמכים של מוסדות בלבד.

אשר לענין של ההופעה היום, כולנו היינו בדעה, אחרי שמיעת דברי השופט אייזנברג - ומדברי מר אייזנברג היום מתברר שהוא עצמו הרגיש זאת - שלא יתכן שלא לתת למר הלוי להתייחס אל הדברים האלה. לא מר בגין קבע זאת, אעפ"י שהוא על-ידי קריאת ביניים קבע מיד את עמדתו, כי אם כל הוועדה היתה בדעה שצריך לתת לשופט הלוי את האפשרות הזאת.

כמו כן צריך להטוע מסקרים כאלה, אבל כשאנחנו שומעים עדויות בעיניים כאלה, כנראה שאנחנו צריכים לצפות גם לדברים כאלה, וכמו כן שננסה לצמצם אותם עד כמה שאפשר.

מ. בגין:

אינני רגיל בעבודתי בוועדה זו, במשך שבועות רבות, להביא באיזו שהיא מידה להחרפת היחסים בה. וכל מי שעבד בוועדה הזאת ודאי יאשר את דברי. צר לי שעלי להגיב על דבריו של חבר הכנסת הררי. אני חושב שהוא נטל לעצמו היום תפקיד שאינו קשור בחברותו בוועדה הזאת: להטיף מוסר לחבריו.

מר הררי לא היה נוכח בישיבה בה הוחלט

להזמין את השופט הלוי. באותה ישיבה לא קראתי כל קריאת ביניים, אני ביקשתי רשות הדיבור כחבר משמע של הוועדה, אם מותר לי להגיד כך, ביקשתי רשות זו אחרי שהשופט אייזנברג סיים דבריו, ובהסכמת היו"ר שאלתי שתי שאלות את השופט אייזנברג, שהיו, לדעתי, מחוייבות המציאות. שופט בישראל הופיע לפנינו ואמר מה שאמר. הופיע שופט אחר ואמר שאם להשתמש בלשון נקיה, הרי דבריו של השופט הראשון היו רחוקים מן המציאות. (י. ישעיהו: "לא מדויקים" "אם להשתמש בלשון נקיה" - אני חושב שלא צריך לשים אצבע בפני השומע דברים כאלה, מה למעשה רצה לאמר העפט השני. שאלתי את השופט אייזנברג בהסכמת היו"ר האם אדוני היה נוכח בישיבה, והאם המקרה הוא אותו מקרה שעליו דיבר השופט הלוי. כי השופט הלוי דיבר על מקרה מסוים שלא שמעתי עליו אף פעם, ורק מפיו שמעתי שבכלל היה מקרה כזה. שר המשפטים גם הוא שאל את השופט הלוי על המקרה, השופט אייזנברג המחיש את המקרה ואמר: כך וכך היה. אני קודם כל רציתי לדעת האם השופט אייזנברג בטוח שזהו אותו המקרה אשר אליו התכוון השופט הלוי. ואז הצעתי לוועדה: אם כך, אם שופט אחד אומר על שופט שני בישראל, אם מותר כך להתבטא, שהוא אומר כזו - אני חושב שוועדת החוקה אינה יכולה לעבור על הדבר הזה לסדר-היום, ומאחר שהדבר קרה, היא צריכה לתת לשופט הראשון להשמיע דברו.

הודעת היועץ המשפטי, לדעתי, - אני חוזר ואומר היתה חריפה ביותר, אם המדובר הוא בשופט בישראל, ואם המדובר הוא לא בחקירה אלא במתן אפשרות לשופט להשמיע את דבריו. אמרתי זאת בצורה קצרה ביותר, ואני חושב שזאת זכותי. ולכן, מר הררי, תואיל שלא להטיל מוסר לא לי ולא לאחרים. יש לך דעה - תשמיע אותה. וכשאתה מצטט את דברי, אל תשים לא דברים ולא טון בפני. אמרתי כי לי נדמה שהביקורת היתה, לפחות בחריפותה - מוגזמת. מר אזניה חושב אחרת, וגם הוא קרא קריאת ביניים.

אני חושב שבזאת אנחנו יכולים לסכם, מפני שאין אצלנו נוהג של ויכוחים אישיים. אנחנו דנים על חוקים. הגיבנותי על דבריו של חבר הכנסת הררי מבלי רצון לפגוע בו; ומסוים שאינני יועץ משפטי, ואינני חושב שזה למטה מכבודי להתווכח עם מישהו בישראל.

ב. אזוביה:

לאחר שסקלתי את קריאת-הביניים הנגדית שלי, אני רוצה להגיד שדעתי היא שלא היתה הפרזה בדבריו של היועץ המשפטי, ובחדרתו לענין, ואינני רוצה שיתקבל הרושם כאילו היו שתי קריאות ביניים ודעה מסכמת של מר בגין. היו שתי קריאות ביניים ושתי דעות מסכמות.

סר המשפטים פ. רוזן:

אינני רוצה להעיר על האינשידנס הזה, אם כי אני חושב שנתכרר עכשיו למעלה מכל ספק שלא היה כל יסוד להאשים את היועץ המשפטי או את שר המשפטים שהם רצו להתערב במשפט. בכל זאת, כל אחד התרשם משהו של הלווי אמר בזמנו שלא כהלכה. אבל אחרי שהשופטים סיימו את עדויותיהם ולאור העובדה שמכל הערותיהם משתמע דבר אחד - וזוהי הדאגה הישנה בושנה שלהם שמישהו רוצה לפגוע באי-תלותם, או על כל פנים יכול להתערר הרושם הזה בקהל, ולפיכך הם רוצים להחליט עוד יותר ממה שנעשה עד עכשיו את סמכויות שר המשפטים - אני רוצה להקדים ולאמר מהי עטדתי בכל הדברים האלה.

אני, על כל פנים, אתנגד לכך שאנחנו נעבור גבול מסוים. ישנן ארצות שבהן יש שר המשפטים. באותן ארצות שר המשפטים נושא באחריות בפני הפרלמנט גם על מעשי השופטים וגם על עבודת בתי-המשפט. יש גם משטרים אחרים. באנגליה, למשל, שם השופטים הם חברים בקבינט. ואני לא פעם אמרתי: אני מוכן להעניק את כל סמכויותי לנשיא בית-המשפט העליון בתנאי שנהייג גם כאן שהוא יהיה חבר הממשלה. לא הייתי נרתע מזה, מכיון שאני אינני מאמין כל כך בהפרדת הסמכויות של מונטסקייה. אנחנו יודעים הייום שכל זה היה אי-הבנה. אבל אתם לא תסכימו לכך, מפני שהקהל שלנו לא יקבל זאת. שום דבר לא יפגע יותר באי-תלות של בתי-המשפט מאשר התהוות מצב כזה שכל אדם יאמר: הוא יושב בקבינט והוא מוּסַפֵּע על-ידי הרשות המבוצעת. יגידו זאת אפילו אם זה יהיה נשיא בית-המשפט העליון. אבל אני יכולתי להעלות את האפשרות הזאת על הדעת.

גבל:
שטר המשפטים יהיה אחראי בפני הכנסת על בתי-המשפט, ואם, למשל, ישנן תלונות כפי שהסמיעו אותן, ועם כל ההסתייגויות והזהירות של הכנסת לגבי השמעת ביקורת על בתי-המשפט, הסמכות הזאת נמצאת בידיה; אם שר המשפטים צריך להיות אחראי על סדרי בתי-המשפט, לא יתכן שלא תהיה לו כל סמכות שהיא באשר לסדרי העבודה בבתי-המשפט, זה גם אינו נהוג בארצות אחרות.

בארץ שאני נאתי מסנה, בגרמניה, דבר אחד היה ידוע: בתי-המשפט היו טהורים, והם היו טהורים אם כי לטר המשפטים היתה השפעה די גדולה על סדרי עבודתם. כמו כן, ההשפעה לא היתה בלתי מוגבלת.

ח. רוזין:

אבל שר המשפטים לא יכול היה להעביר שופט מסקום למקום בג'בוד לרצון השופט.

סר המשפטים פ. רוזן:

זה נכון. אני מסכים להרבה דברים. אבל אני חושב שלדבר הזה צריך להיות גבול. לא יכול להיות שבכל מקרה ומקרה שר המשפטים יצטרך להתייעץ עם נשיא בית-המשפט העליון, ורק אז יוכל לתת הוראה אדמיניסטרטיבית. על כל פנים, זה לא צריך להיות למעלה ממה שאנחנו כבר הצענו בהצעת חוק זה. אני חושב שהטיגים שיטגם כאן - כבר מספיקים.

אנחנו דיברנו על הענין של העברת השופט Change of venue זוהר לירושלים. בניח שזה היה נעשה, זה מעין בצורה אחרת, אשר נשיא בית-המשפט העליון ולא שר המשפטים צריך להחליט עליו. במקרה זה אני מבין שלא טוב שהחלטה תהיה בידי שר המשפטים. אמנם אפשר לטעון גם כלפי נשיא בית-המשפט העליון שהוא מוּסַפֵּע משיקולים פוליטיים, אבל הוא יותר חסון אולי משר המשפטים. בכל אופן, צריך למצוא שינוי מסקל בין חשיבות הפרדת הסמכויות מצד אחד, ובין בטל העמסה והאחריות הרובלת על שר המשפטים בפני הכנסת, בפני העם והמדינה מצד שני, כי הוא האחראי לעבודה הסדירה של בתי-המשפט.

היו"ר פ. אונגא:

אני רוצה להביא לידיעת הוועדה כי קיבלתי
מכתב מעורך-דין תמ"ר בענין משפט קסטנר,
ואביא אותו לידיעת חברי הוועדה.

סעיף 6.

ח. כהן:

אני מציע לקבל את סעיף קטן (ב) כמו שהוא.
בנוגע לסעיף-קטן (ב) מתעוררת למעשה רק שאלת
אחת והיא אשר חבר הכנסת נ"ר צורך אותה בישיבה האחרונה. אם נבטל את בתי-
משפט השלום בתוך בתי-משפט עצמאיים, כפי שהוא הציע, כי אז, כמובן, ידון
בית-המשפט העליון לא רק בערעורים של בתי-המשפט המחוזיים אלא גם בערעורים
על פסקי-דין של אותה אינסטנציה הנקראת בחוק זה "בית-משפט השלום". הייתי
מציע ששאלה זו לא תדון עד אשר בגיע לבתי-משפט השלום.

שר המשפטים מציע לעשות מסעיף-קטן (ב) סעיף
נפרד, ואם בעטה זאת, נקדים אותו לסעיף-קטן (א);

בנוגע לסעיף-קטן (א), אני מניח שיהיה
צורך בריונים נרחבים על כל אחד מפעי-פיו-הקטנים.

ח. לובין:

מישהו יכול לפרש את הכתוב כאן כאילו על כל
ענין יש זכות ערעור. אם רוצים למנוע את
התוצאה הזאת - ואני חושב שצריך למנוע אותה - צריך לכתוב משהו בענין זה.
אני זוכר פסקי-דין שנבעו מדבר המלך במועצתו, שמהם הוטקה פעם מסקנה שיש
זכות ערעור גם כאשר החוק הדן באופן מפיפי בסדרי הערעורים קבע הגבלה.
המחוקק צריך לאזכר זאת, צריך להגיד משהו בענין זה.

יחד עם זאת אני מציע לקבוע תאריך אחיד לכל
מוערי הערעורים. יש בענין זה תערובת של הוראות טובות שהותקנו בתקופות
טובות, בין בחוק ובין בתקנות, ולא תמיד הבינותי מדוע ההבדלים, פעם
צריך להגיש את הערעור תוך חודש, ופעם - תוך שבועיים; פעם - לבית-המשפט
המחוזי, ופעם - לבית-המשפט העליון.

קורה שרופט כותב פסק-דין. לפי ההלכה סביריליים
בין צוים ובין פקודות. על פקודות יש רשות מוחלטת לערעור, ועל צוים יש
רשות לערער רק לאחר קבלת רשות מבית-המשפט. ואינה קובעת דוקא הכותרת
שביתן השופט להחלטתו, אם הוא קורא לזה פקודה או צו, אלא קובע התוכן
המהותי. קורה שמישהו מערער ואומרים לו: אתה טועה, אין זו פקודה, זה צו,
ואין לך רשות אוטומטית אלא עליך לבקש רשות, והיות ולא ביקשת תוך הזמן
שנקבע לכך, אין לך רשות ערעור.

אני מציע לקבוע בענין זה הוראה ברורה: שהכותרת
של השופט היא הקובעת בענין זה. גם השופט טועה בקביעת הכותרת, הכותרת
תהיה הקובעת אם זה צו או פקודה.

ח. כהן:

בסעיף 15 נקבע כי מבית-משפט השלום לבית-המשפט
המחוזי יש ערעור על פסקי-דין בלבד. על פסק-דין
סופי של בית-משפט ביתן ערעור לבית-המשפט העליון. את כ מדובר על החלטות שאינן
גיתנות לערעור סתם אלא יש תנאים מסויימים אשר צריך למלא אותם לפני שתהיה
אפשרות לערער. סעיף 6(ג) מדבר רק על הסמכות הכללית של בית-המשפט העליון,
ובהחלטות כלוליים גם הצוים וגם הפקודות אשר חבר הכנסת רובין הזכיר אותם.

ח. כאן:

אבל השאלה העומדת בפני הוועדה היא האם אמנם טוב הוא שיהיה ערעור לבית-המשפט העליון לא רק על פסקי דין של בתי-המשפט המחוזיים, אלא גם על החלטות שאינן פסקי-דין. אם, למשל, פוסק בית-משפט כי פלוני צריך להשיב לאלמוני על שאלה מסויימת, זוהי החלטת ביניים אשר ניתנה תוך כדי דיון בבית-המשפט, החלטת עזר, אם כותר לווסר כך. לפי המצב המשפטי הקיים היום - אשר אותו אנחנו מציעים פה להבציה - אפשר לערער על החלטה זו בפני בית-המשפט העליון אחרי קבלת רשות לכך. יש שחושבים כי ערעורי הביניים האלה מסהים ללא צורך וללא הצדקה את בירור המשפטים, ומוטב שיהיה בעניינים אזרחיים כמו בעניינים פליליים ערעור אך ורק על פסק-הדין הסופי. בתוך הערעור על פסק-הדין הסופי אפשר להכניס גם נימוקים כגון שהחלטה פלונית היתה בלתי חוקית. זוהי שאלה בכבדה מאד, ואפשר לטעון לכאן ולכאן.

לפי הבטיון שלנו - והוא שונה במידה ניכרת מהבטיון האנגלי, הרי אצלנו כמעט ואין ערעורי ביניים. הם יוצאים מן הכלל. אם לנקוט באומדנה, חושבני שעל טאה ערעורים יש לכל היותר 10% ערעורים על החלטות ביניים, ו-90% ערעורים על פסקי-דין. בית-המשפט העליון גם אינו אוהב את הערעורים על החלטות הביניים, ורק בקושי רב הוא נותן רשות ערעור. הוא עושה זאת רק כאשר הוא רואה כי הערעור על שאלת הביניים עשוי לסיים את ההחלטות בין בעלי הדין. אינני יודע אם היתרון הזה מצדיק את הנצחת המצב הנוכחי לפיו אפשר במשפט אחד לרוץ בערעורי ביניים לבית-המשפט העליון גם חמש ושש פעמים.

באנגליה המצב שונה. חלק ניכר מביין הערעורים המגיעים לבית-המשפט לערעורים באנגליה הם ערעורי ביניים כאלה. ביחוד במשפטי דיבה זוהי עכשיו האופנה שם שעל כל דבר רצים לבית-המשפט לערעורים. גם שם מרבית כתבי העת המקצועיים בזמן האחרון להתאונן מרות על ההסהיה הכרוכה בערעורים כאלה לגבי דיון יעיל וטהיר במשפטים תלויים ועומדים בבתי-המשפט.

טכיון שהבטיון אצלנו הוא כזה שאין משתמשים לרעה באפשרות של ערעורי ביניים, ומכיון שבית-המשפט העליון ער לסכנה הכרוכה בערעורי ביניים אלה ואינו נותן את הרשות אלא במקרים הראויים לכך, מוטב, לדעתי, להשאיר את המצב כמו שהוא.

אשר לדברי חבר הכנסת רובין, אני חושב שכל דבריו - אשר לכולם אני מוכן להצטרף - מקומם לא בחוק אלא בתקנות. כל האבחנה בין צווים ופקודות מקורה בנוסח התקנות ולא בנוסח החוק. אנחנו יושבים עכשיו על מדינת תיקון התקנות. יושבת ועדה בראשות נשיא בית-המשפט העליון אשר מסיבה את הצעות התיקונים הדרושים בתקנות סדרי הדיון. וגם העבין הזה יבוא על תיקונו.

י. הררי:

לעצם העניין אני חושב כי חבר הכנסת רובין צודק בהחלט, כי הזמנים השונים לערעור מכניסים בלבול ללא צורך.

לפיסקא (ב). ברור כי כוונת סעיף 6 היא לציין מה מקומו של בית-הדין העליון במדינה, במה הוא עוסק, במה הוא דן. נכון כי לאור מה שנאמר כאן, כאשר קוראים את פסקא (ב), נאמר בה: "בית-הדין העליון ידון", זה עושה רושם כאילו הוא חייב לדון. נדמה לי שצריך היה לשנות זאת ולכתוב כי בית-המשפט העליון ישמש כבית-דין לערעורים. אינני יודע אם המלה בית-המשפט העליון היא המתאימה. אבל כשאומרים "ידון", זה כאילו הוא חייב לדון. צריך לבנות את סעיף 6 בצורה שיהיה מובן סמוך מה מקומו של בית-המשפט העליון במערכת בתי-המשפט במדינה.

א. ידין:

אם סעיף 6 (ב) מופיע באותו חוק אשר בו נעבור כמה סעיפים מופיע סעיף 15, לא יכולים לפרש אותו מבלי להביא בחשבון שגם בסעיף 15 כתובים פרטים בעניין זה. אבל אם עלול להתעורר ספק, אפשר למנוע זאת על-ידי כך שמזכירים את

א. ידין:

סעיף 15 בסעיף 6(ב), כלומר, על-ידי כך שנוסף בו "בהתאם לסעיף 15 או כאמור בסעיף 15".

על עצם השאלה שמעורר אותה סעיף 15, אני חושב שמבחינת הדיון היה יותר טוב לדחות זאת לסעיף 15, מפני שזה קשור גם עם סעיפים אחרים באותו פרק, כמו למשל; אפשרות של ערעור רחבה יותר או מצומצמת יותר קשורה גם בהרכב בית-המשפט המחוזי.

ז. ורהפטיג:

לי נדמה כי ההגדרה אינה נכונה. זה צריך להיות בית-משפט לערעורים. אני הייתי בעד זה שנפריד בין בית-הדין הגבוה לצדק ובין בית-המשפט לערעורים. אלה הן שתי אינסטנציות. על-ידי כך אפשר היה לבטל את השם "בית-המשפט העליון". אני בעד זה שבית-המשפט העליון יחולק לשני חלקים נפרדים לגמרי: חלק אחד - בית-משפט לערעורים בשביל כל הארץ; השני - בית-הדין הגבוה לצדק. וצריך להשאיר מקום לכך שאי-פעם יקום בית-דין קסציוני, שהוא בית-דין עליון. זהו בעצם המצב עכשיו, כ-90%-80% אלא שעכשיו אין בותנים לזה את השם המתאים.

ש. המשפטים פ. רוזן:

אבל בית-המשפט המחוזי גם הוא בית-משפט לערעורים.

ז. ורהפטיג:

בית-המשפט המחוזי הוא בחלקו גם בית-משפט לערעורים. אבל השם אינו מטעה. לעומת זאת, בית-המשפט העליון, עיקר תפקידו הוא בבית-משפט לערעורים. הרעיון העיקרי הוא שעל-ידי ההפרדה של סעיף-קטן (א) בשיג התחלה של בניית שיפוט אדמיניסטרטיבי.

ש. המשפטים פ. רוזן:

אולי תסכים שהשינוי בסרמינו לוגיה ייעשה לאחר שיהיה לנו בית-משפט לקסציה?

ז. ורהפטיג:

יתכן שהשינוי הזה מוקדם, מפני שהוא קשור בבניית השיפוט בצורה אחת. לו הייתי יכול להטיג עכשיו את החלק הראשון של הצעת, את הפרדת השיפוט האדמיניסטרטיבי מהערעורים, הייתי מסתפק בכך.

אני מחשיב זאת מפני שאני חושב כי במדינה צעירה עניני השיפוט האדמיניסטרטיבי צריכים לתפוס מקום נרחב מאוד. האדמיניסטרציה אינה מנוסה. היא עושה דברים שיכולים להיות לא בסדר. לו היה שיפוט אדמיניסטרטיבי ראוי לשמו, היה מועיל הרבה מאוד לשיפור האדמיניסטרציה ולהפגת המתיחות והמרידות בציבור. זה היה מועיל גם לאדמיניסטרציה, אשר היתה יודעת כי קיימת עליה ביקורת מתפיהה, וזה היה מועיל גם לציבור.

בענין השיפוט האדמיניסטרטיבי התחלנו ללכת מלמטה למעלה, והחלק שלמטה אינו בסדר. כל ועדות הערעורים עדין אינן יוצעות לציבור. הן נסתרות בכל מיני חוקים, אין להן פומביות של שיפוט ולא הרכב ידוע וקבוע. אמנם זוהי התחלה של שיפוט אדמיניסטרטיבי, ויש לזה ערך שיודעים כי אפשר להביא את הענינים בפני ועדות הערעור. אבל מאידך, אילו אפשר היה לבנות זאת בצורה שיפוטית, היה זה יותר רצוי. ואפשר להתחיל מלמעלה. בית-המשפט הגבוה לצדק הוא רק נספח לבית-המשפט העליון. הוא אינו יכול להתסדר לבניית השיפוט האדמיניסטרטיבי. לו היה זה בית-דין גבוה לצדק שהיה נפרד - - -

א. ידין:

עם סופטים אחרים?

ז. ורהפטיג:

או לחלק את בית-המשפט העליון, או להוסיף שופטים, בכל אופן, לעשות זאת בצורה שיהיו שופטים שיתמחו רק בעניני הסיפוט האדמיניסטרטיבי. אז היינו מסייגים היטב מעשי חשוב מאוד.

לדעתי, גם הט "בית-המשפט העליון" אינו הולם את תפקידו. הוא עליון רק מפני שאין עליון עליו. אבל אין לו פונקציות של בית-משפט עליון. לכן הייתי מציע לטנות גם את השם, אעפ"י שאני מודע שזה מוקדם עדיין.

לענין של החלטות. אינני חושב שאפשר לזותר עכשיו על ערעורים על החלטות. ישנן החלטות חשובות מאוד. למשל, בכל עניני העיקולים ישנן לפעמים החלטות הקובעות את גורל המשפט. אבל המקום הנכון לדבר על כך הוא טעיה 15.

י. סופמן:

גם אני בדעה כי הסיפוט האדמיניסטרטיבי הוא דבר חשוב ביותר אטך בקשר עם הריפורמה של בתי-המשפט עלינו להנהיג אותו.

ביחס להצעתו של חבר הכנסת ורהפטיג, אני בדעה שנחוצות לנו שלוש אינסטנציות. אבל אני רואה את ההתפתחות בצורה טובה במקצת מחבר הכנסת ורהפטיג. לי נדמה כי אם תהיה התפתחות לאחת, כי אז בית-המשפט לערעורים יוכנס בתור טריז בין בית-המשפט המחוזי ובית-המשפט העליון, ואז יהפוך בית-המשפט העליון לאינסטנציה הקסציונית. זאת, לדעתי, תהיה התפתחות יותר בריאה וגם יותר קלה. גם עכשיו בית-המשפט העליון שלנו פועל לעתים קרובות כאינסטנציה קסציונית, כלומר, יש לו התחלת-הדרך לבית-משפט קסציוני ממש. אינני בדעה שביחס לאנשים טוב להוריד את דרגתם, אפילו בשם. אין זה מועיל להרגשתם ולרגש האחזיות שלהם, שיבול השם הזה, שמציע חבר הכנסת ורהפטיג, אינו נראה לי. את השם "בית-המשפט העליון" צריך להסאיר, ואם נגיע להחלטה שנחוצה אינסטנציה כזאת, ואינסטנציה לערעורים ממש, צריך יהיה להכניס בית-משפט נפרד לערעורים בין בית-המשפט המחוזי ובין בית-המשפט העליון.

אני תומך בהפרדה בין בית-הדין הגבוה לצאק בתור חטיבה נפרדת מתוך בית-המשפט העליון. לפי הסיטה האנגלו-סכסית דוקא בית-משפט רגיל צריך לבדוק את הדינים בין המדינה ובין האזרח. לכן בכנס תפקיד זה אצלנו לתפקיד בית-המשפט העליון, ולא הוקם לכך בית-דין מיוחד. לעומת זאת הסיטה הקונטיננטאלית, בה הבעלות טובות נמצאת במשפטים אזרחיים, ובמשפט בין המדינה והאזרח בענינים אדמיניסטרטיביים, אי-אפשר להסוותו למשפטים אזרחיים בין שני אזרחים או אפילו למשפטים אזרחיים בין אזרח והמדינה. לפי הסיטה הקונטיננטאלית ישנם בתי-משפט נפרדים לכך. אני חושב שלנו יהיה יותר נוח ללכת בדרך הקונטיננטאלית, אבל יחד עם זאת נצטרך להסדיר את כל הענין של טריבונילים מיוחדים, אשר עכשיו שוררת בו אבדרלמוסיה שלמה. טרם שנבחלתי לכנסת ישבתי בכמה ועדות כאלה וראיתי מקרוב איך מתנהלים שם העניינים. יש אין סדר. לפעמים ישנן גם שתי אינסטנציות כאלה, למשל, בענין החזרת חיילים אשר סימנו את שירותם בצבא, לעבודה, יש בענין זה אינסטנציה ראשונה ליד משרד הבטחון, ומסנה יש ערעור לוועדה מיוחדת אשר בראשה עומד שופט מחוזי. האינסטנציה הראשונה חושמת כי היא אינה צריכה לנסק שום דבר. היא מחליטה. זה מערער אינו יודע על מה הוא צריך לערער. למרות העובדה שהאינסטנציה לערעורים דורשת מהאינסטנציה הראשונה לנסק את החלטותיה, עד כמה שידוע לי, עד לפני חדשים מספר, הנוהג הזה לא נתקבל. ויש עוד דבר מסווג: אין מתחטבים בחוק אלא מחליטים כפי שנדמה לוועדה ברגע מסוים שצריך להחליט. כל העניינים האלה דורשים הסדר כללי. יתכן שזה צריך להיקבע בחוק נפרד. אבל עלינו להחליט על איזו שיטה של פרוצדורה באינסטנציות האדמיניסטרטיביות, וצריך אולי גם לעשות את הדבר פשוט יותר וכללי יותר, לרדת מהדרך של טריבונילים מיוחדים, גם באנגליה היתה התפתחות גדולה של טריבונילים מיוחדים, אבל עד כמה שידוע לי גם שם יש תנועה חזקה מאוד, אשר בראשה עומד פרופ' רובסון, אשר טוענת כי הדבר מבלבל את האזרח וצריך לעשות זאת יותר פשוט על-ידי הנהגת בתי-משפט אדמיניסטרטיביים, אשר דרכם יעברו כל העניינים האלה.

רס .

- 18 -

ועדת החוקה, חוק ומספס (א/25)
1.3.56
חוק בתי-המספט .

י. שופסן: גרסה לי כי עלינו לענות על כל הסאלות
האלה בקטר עם הדיון בחוק זה. ואם הצעל
הראשון יהיה ההפרדה סמצאע חבר הכנסת ורהפטיג, חושבנלי סנלך בדרך הנכונת.

במסין בדיון זה בישיבה הבאה.

היו"ר ס. אונא:

הישיבה גסתייסה בשעה 11.15.